

Vogels van formaat

Het meesterwerk van John James Audubon

Kerkuilen

ontwikkeling van het bekijken en weergeven van de vogels van de 18^e eeuw tot nu, van traditionele vogelafbeeldingen vóór Audubon tot kleurenfoto's, films en webcams van vandaag de dag.

Voor velen is *The Birds of America* nog steeds het mooiste vogelboek. En is het niet het mooiste, sinds 2002 is het in ieder geval het duurste in druk verschenen boek dat ooit geveild is: voor 8,8 miljoen dollar verkocht veilinghuis Christie's een exemplaar van het werk.

John James Audubon, een avontuurlijk ingestelde autodidact van Franse afkomst vertrok op twintigjarige leeftijd naar Amerika. Daar trok hij jarenlang door de Amerikaanse wildernis met het idee de complete Noord Amerikaanse vogel fauna in beeld te brengen. Tevergeefs probeerde hij zijn map met waterverfschilderingen in de Verenigde Staten te gelde te maken. Toen dit niet lukte nam hij de boot naar Engeland. Uiteindelijk vond hij in de drukker en graveur Robert Havell de ideale compagnon. Havell verzorgde de 435 in aquatint gedrukte afbeeldingen. Het werd uitgegeven in het jaar 1826.

Teylers Museum bezit een zeldzaam exemplaar van het grootste en duurste boek ter wereld: *The Birds of America* van de vogelschilder John James Audubon (1785-1851). Alle vogels van Noord- en Zuid-Amerika zijn daarin op ware grootte en in hun natuurlijke omgeving afgebeeld. In zijn tijd was het boek al baanbrekend, omdat een kunstenaar voor het eerst de dynamiek bij vogels suggereerde en hun levendigheid benadrukte, geïnspireerd door de Franse schilder Jacques-Louis David. Maar ook Audubons romantische en uitdagende levensstijl, die zich gaandeweg ontwikkelde van vogeljager tot natuurbeschermer, sprak tot de verbeelding.

In de tentoonstelling *Vogels van formaat* toont Teylers Museum voor even de vijf delen van dit grote boek in 'dubbelolifantformaat', dat vanwege zijn kwetsbaarheid en kostbaarheid zelden te zien is. De tentoonstelling plaatst het boek in de

Audubons vogels zijn allen op ware grootte afgebeeld. Het formaat wordt 'dubbelolifant' genoemd en is ongeveer 64 bij 97 centimeter. Voor sommige vogels als bijvoorbeeld de flamingo gaf dit problemen; de nek van de flamingo kronkelt zich via de bovenkant langs de gehele zijkant naar beneden.

De meeste vogels zijn in hun natuurlijke omgeving geplaatst en op levendige wijze afgebeeld. Ook de vaak prachtige botanische details zorgen voor de bijzondere kwaliteit van dit werk. Een nog onbekend aantal is waarschijnlijk afkomstig van de botanicus Joseph Mason (1801-1883). De Zwitserse landschapsschilder Lehman schilderde de achtergrond voor een aantal platen. Uit kunsthistorisch oogpunt dient nog vermeld dat *The Birds of America* een van de weinige boeken is die in aquatint gedrukt is, blijkens het resultaat een goede manier om de oorspronkelijke waterverfschilderingen weer te geven.

Audubon schreef in samenwerking met William Gillivray zijn *Ornithological Biography*. Dit boek bestaat uit vijf delen tekst, en hoort bij de 435 platen. In dit boek staan ook vermakelijke anekdotes over Audubons ontmoetingen met allerlei mensen in de Amerikaanse wildernis. Ten aanzien van het exemplaar van Teylers Museum kan worden opgemerkt dat de 435 afzonderlijke platen verdeeld zijn over 5 banden. Band I tot en met IV bevatten elk 400 platen; band V 35. "Haarlem Library, Holland", zoals Audubon het registreerde, verkreeg het werk op 27 augustus 1833 voor 480 gulden.

Van Teylers' exemplaar is in 1971 een heruitgave verschenen in een oplage van 250. Volledige titel: *The Birds of America (engraved) from Original Drawings made during a Residence of twenty five Years in the United States and their Territories*.

Tijdens de tentoonstelling, die georganiseerd wordt in samenwerking met Vogelbescherming Nederland, vinden diverse lezingen en publieksactiviteiten plaats. Kijk voor meer informatie onder de Activiteiten of op www.

Flamingo